

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/48/2019
Identifikačné číslo spisu:	8112233224
Dátum vydania rozhodnutia:	30.09.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Ladislav Górász
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:8112233224.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu N. S., nar. X.XX.XXXX, bývajúceho v I., zastúpeného JUDr. Petrom Harakálom, advokátom so sídlom v Košiciach, Kováčska 28, proti žalovanej KOOOPERATIVA poisťovňa, a. s., Vienna Insurance Group, IČO: 00 585 441, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 4, o náhradu straty na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti a prísl., vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 11 C 365/2012, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 28. júna 2018 sp. zn. 20 Co 71/2017, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 28. júna 2018 sp. zn. 20 Co 71/2017 a rozsudok Okresného súdu Prešov z 18. januára 2017 č. k. 11 C 365/2012-197 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Prešov na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) medzitýmnym rozsudkom z 18. januára 2017 č. k. 11 C 365/2012-197 vyslovil, že žalobca má proti žalovanej právo na náhradu za stratu na zárobku pri invalidite za obdobie od 1. októbra 2010 do budúcnosti s tým, že o výške tohto nároku a o nároku na náhradu trov konania bude rozhodnuté v konečnom rozhodnutí.

2. Súd prvej inštancie vykonaným dokazovaním zistil, že žalobca dňa 24. júla 2004 ako cyklista utrpel v dôsledku dopravnej nehody zranenia, a to trieštivú zlomeninu stehennej kosti, zlomeninu lonovej a bedrovej kosti, roztrhnutie sleziny, roztrhnutie okružia, tržnú ranu pravého stehna, tržnú ranu ľavého predkolenia a šok ťažkého stupňa s následkom porušenia súvislosti panvového prstenca, ťažkého obmedzenia pohyblivosti bedrového kĺbu, obmedzenia pohyblivosti kolenného kĺbu, trvalých poúrazových porúch krvného obehu, deformity stehennej kosti vľavo, straty sleziny, poruchy močenia po úraze panvy, rozsiahlych jaziev po operáciách, obmedzenia pohyblivosti bedrového kĺbu, obmedzenia pohyblivosti kolenného kĺbu a poúrazových porúch krvného obehu. Žalobcovi bol priznaný invalidný dôchodok so záverom o poklese schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 60 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

3. Dopravnú nehodu zaviniť K. Z., za ktorý čin bol odsúdený trestným rozkazom Okresného súdu

Prešov z 21. februára 2005 č. k. 2T 11/05-96.

4. Žalovaná je poisťovateľom z titulu povinného zmluvného poistenia prevádzky vozidla, ktorým k škodovej udalosti došlo (poistná zmluva z 23. júla 2004).

5. Žalobca samostatne uplatnil viaceré zložky škody (napr. vec Okresného súdu Prešov sp. zn. 15C/53/2006, v ktorej bola žalovanej poisťovni uložená povinnosť nahradiť žalobcovi bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia). V predmetnej veci sa žalobca domáha tej zložky škody, ktorá predstavuje náhradu za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti.

6. Súd prvej inštancie v poradí prvým rozsudkom s odkazom predovšetkým na českú judikatúru žalobu pre premlčanie zamietol. Nosným argumentom bol záver, že právo na predmetnú zložku náhrady škody (náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti) sa premlčuje ako celok. Po zrušení rozsudku odvolacím súdom súd prvej inštancie v poradí druhým rozsudkom (odvolacím súdom preskúmaný rozsudok) žalobe vyhovel a urobil tak medzitýmnym rozsudkom s odôvodnením, že sa nestotožňuje s názorom odvolacieho súdu, odkázal na ďalšie rozhodnutia českých súdov vrátane ústavného súdu a že možno očakávať dovolacie konanie s perspektívou zvrátenia názoru odvolacieho súdu.

7. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 28. júna 2018 sp. zn. 20 Co 71/2017 medzitýmnym rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Mal za to, že dotknuté právo žalobcu na náhradu škody premlčané nie je a preto považoval napadnutý rozsudok za vecne správny. Uviedol, že náhrada za stratu na zárobku predstavuje jednu zo zložiek náhrady škody. Je typická tým, že je zložená spravidla z vyššieho počtu dielčích nárokov na reparáciu straty príjmu (spravidla zárobkovej činnosti). Tieto jednotlivé nároky nevznikajú jedným momentom, právo na jednotlivé dielčie nároky vzniká v momente, keď poškodený dosiahol znížený príjem, t. j. v príčinnej súvislosti so škodovou udalosťou. Spravidla ide o mesačné výplatné termíny alebo výplaty dôchodkov. Odvolaciemu súdu sa potom javilo ako mimoriadne nespravodlivé, ak by pre premlčanie jedného dielčieho práva na doplatenie rozdielu na náhradu za stratu zárobku (dôchodku), mal prísť poškodený o niekoľko desaťročnú rentu, navyše ak poškodený ani nemusí mať záujem o v poradí prvú kompenzáciu straty na zárobku. Príkladmo poukázal na situáciu, kedy by poškodenému v čase priznania invalidného dôchodku vznikol iba bagateľný rozdiel, príp. by rozdiel medzi zárobkom pred poškodením zdravia a zárobkom po poškodení zdravia ani nevznikol, no po 5 rokoch by tento rozdiel už bagateľný nebol. Ak by potom súd v tomto smere prijal argumentáciu žalovanej, tak by nárok poškodeného bol premlčaný ako celok. Poukázal na to, že zhoršenie zdravia v príčinnej súvislosti so škodovou udalosťou je vec vopred neistá, a preto táto zložka škody (strata na zárobku) musí podliehať špecifickým okolnostiam plynutia času. Nemožno tak uvažovať o účinnom premlčaní práva za stavu, že ešte nevzniklo. Rozdiel na zárobku vzniká spravidla v každom jednotlivom mesiaci ako rozdiel medzi príjmom, ktorý poškodený dosahoval pred škodovou udalosťou a ktorý dosahuje po škodovej udalosti v príčinnej súvislosti s ňou, teda podľa názoru odvolacieho súdu nemohlo dôjsť k premlčaniu nároku na náhradu škody skôr, ako došlo k samotnému vzniku škody. Účelom ustanovenia § 445 a § 447 Občianskeho zákonníka je totiž regulácia náhrady za stratu na zárobku a pri prípadnej invalidite, a tým má nastať postupná kompenzácia vznikajúcej škody. Podľa názoru odvolacieho súdu je neudržateľný taký výklad, ktorý prezentuje názor, že nárok na náhradu škody za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti sa premlčuje ako celok, keďže podstatou tohto nároku sú pravidelne sa opakujúce straty majetkových hodnôt zodpovedajúcich zníženému zárobku, a to len a len z dôvodu poškodenia zdravia. Výška škody tak závisí od skutočností, ktoré nie sú vopred známe (znížený zárobok v budúcnosti pre úraz). Ak by sa takéto právo malo premlčať, aj keď vznikne až v budúcnosti, mala by minimálne existovať právno-technická konštrukcia vymedzenia takéto práva, aby sa dalo aj reálne vopred uplatniť, a to explicitne bez akýchkoľvek odchýlok.

8. Odvolací súd v ďalšom poukázal na to, že zmyslom a cieľom náhrady straty na zárobku je doplnenie príjmu zníženého v dôsledku poškodenia zdravia. Sleduje sa škoda v tom rozsahu, v akom skutočne vznikla. Náhrada škody má doplniť zárobok dosiahnutý po poškodení zdravia s pripočítaním prípadného

invalidného dôchodku. Uviedol, že neznámym alebo až v budúcnosti známym a zistiteľným prvkom pre výpočet skutočnej náhrady škody je dosiahnutý zárobok po práceneschopnosti s pripočítaním invalidného dôchodku. Pri spornom nároku nejde teda o žiadne nemenné konštanty. Ak je ale tomu tak a premĺčanie začína plynúť až po zistení výšky škody (§ 106 ods. 1 OZ arg. slová „dozvie o škode“), tak je značne problematické stotožniť sa so začatím plynutia premĺčania ešte pred tým, ako vôbec ku škode mohlo dôjsť. Zákon totiž na účely premĺčania predpokladá vedomosť o škode. Keďže tá nie je pri spornej škodovej zložke vopred známa, naopak je závislá od výšky dosiahnutého zníženého zárobku po práceneschopnosti (spravidla v tunajších podmienkach mesačne), je potom nelogický záver o dozvedení sa o škode vopred.

9. Odvolací súd s odkazom na ustanovenie § 449a Občianskeho zákonníka uviedol, že samotný zákonodarca v texte zákona vysvetľuje povahu sporných náhrad ako budúcich (arg. slovo „Budúce nároky podľa ustanovení § 445 až §449 OZ...“). Systematický výklad tak podporuje záver o budúcich nárokoch, teda budúcich škodách, a tým logicky aj o budúcom spoznávaní predmetných škôd. Spoznanie má následne relevanciu na účely premĺčania („dozvedel o škode...“; § 106 OZ).

10. Odvolací súd sa nestotožnil s judikatúrou, na ktorú odkazovala žalovaná (rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 25Cdo 401/2005), ktorú navyše nemožno ani považovať za ustálenú súdnu prax. Pokiaľ išlo o rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 MCdo 13/2013 z 29. apríla 2015, v danej veci neboli skutkové okolnosti totožné s prejednávanou vecou.

11. Záverom bol odvolací súd v zhode so žalovanou, že žalobca si uplatnil svoj nárok až cca po 5 rokoch od jeho vzniku, a teda by nemali byť pochybnosti o tom, že časť práva sa žalobcovi mohla premĺčať, avšak dôležité bolo, že pri predmetnej zložke škody sa právo nepremĺčalo ako celok (nie je premĺčaný nárok za uplatnené obdobie dvoch rokov 1. októbra 2010 - 31. októbra 2012 pred podaním žaloby).

12. Proti rozsudku odvolacieho súdu žalovaná podala dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Poukázala na to, že žalobca utrpel škodu na zdraví pri dopravenej nehode 24. júla 2004, ktorú zavinil K. Z., povinne zmluvne poistený u žalovanej v zmysle zákona č. 381/2001 Z. z. V dôsledku dopravnej nehody sa žalobca stal invalidným, pričom rozhodnutie Sociálnej poisťovne o priznaní invalidného dôchodku žalobcovi nadobudlo právoplatnosť 20. marca 2007. Odo dňa doručenia tohto rozhodnutia začala žalobcovi plynúť dvojročná premĺčacia doba ohľadne uplatneného nároku a preto namietla jeho premĺčanie, keďže si ho žalobca uplatnil žalobou až 10. októbra 2012.

13. Nesúhlasila s právnym posúdením veci odvolacím súdom v otázke premĺčania nároku na náhradu za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti, podľa ktorého sa tento nárok nepremĺčuje ako celok. Mala za to, že odvolací súd sa v tomto smere vo svojom právnom názore odklonil od ustálenej súdnej praxe dovolacieho súdu. Na podporu svojich tvrdení poukázala na judikát R 28/1980, v zmysle ktorého „nárok na stratu na zárobku je samostatným nárokom, ktorý ako celok vzniká tým, že v dôsledku škody na zdraví je poškodený zaradený na inú (ľahšiu a vyhovujúcu prácu), v dôsledku čoho sa mu začne vyplácať nižší zárobok, prípadne sa mu začne vyplácať invalidný dôchodok v dôsledku invalidity“. Uviedla, že významný rozdiel straty na zárobku počas práceneschopnosti a po jej skončení spočíva v charaktere straty na zárobku. Strata na zárobku počas práceneschopnosti má charakter opakujúcej sa mesačnej straty na zárobku. Na rozdiel od toho, strata na zárobku po skončení práceneschopnosti má charakter renty. Tento rozdiel sa premieta do premĺčania jednotlivých nárokov. Zatiaľ čo pri strate na zárobku sa premĺčuje strata na zárobku za každý mesiac samostatne, pri strate na zárobku po skončení práceneschopnosti sa premĺčuje celý nárok ako taký (Krajčo, J.: Občiansky zákonník pre prax (komentár). Judikatúra NS SR, NS ČR, ESD, ESEP, II. zväzok, Vydavateľstvo EUROUNION, Bratislava, 2015, str. 1767).

14. V ďalšom žalovaná poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 MCdo 13/2013 z 29. apríla 2015 v zmysle ktorého „pokiaľ ide o náhradu za stratu na zárobku po skončení

pracovnej neschopnosti, na rozdiel od náhrady mzdy má povahu opakujúceho sa plnenia. Preto pri nej neprichádza do úvahy premlčanie jednotlivých mesačných plnení, ale premlčanie celého nároku. V dôsledku toho poškodený môže neskôr uplatniť len novovzniknuté právo, k premlčaniu ktorého nemohlo dôjsť preto, lebo skôr neexistovalo (napr. vtedy, keď sa ako následok poškodenia zdravia neskôr objaví ďalšia nová ujma na zdraví, ktorá už vylučuje alebo ďalej znižuje pracovnú schopnosť poškodeného, v dôsledku čoho mu vzniká nová škoda vo forme ďalšej straty na zárobku)“. Daná problematika už bola opakovane riešená aj Najvyšším súdom Českej republiky v rozhodnutí z 18. mája 2006, sp. zn. 25 Cdo 401/2005, publikovanom v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk pod č. R 36/2007, ako aj v rozhodnutí z 25. júla 2007, sp. zn. 25 Cdo 3293/2006. Odvolací súd tak vec nesprávne právne posúdil, keď dospel k záveru, že nárok žalobcu na náhradu straty na zárobku po skončení práceneschopnosti nemohol byť premlčaný, pretože chýbala vedomosť žalobcu o skutočnej škode, ktorá nebola vopred známa, naopak, je závislá o d výšky dosiahnutého zníženého zárobku po práceneschopnosti. Odvolaciemu súdu vytkla, že v danom prípade sa medzitýmnym rozsudkom riešila otázka, či je nárok žalobcu premlčaný, a nie výška skutočnej škody, pričom k vedomosti poškodeného o rozsahu škody existuje rozsiahla rozhodovacia prax súdov. Žalobca teda jednoznačne nadobudol vedomosť o tom, že mu nárok na náhradu za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti vznikol (t. j. že sa mu v dôsledku priznania invalidného dôchodku znížil príjem), z doručeného rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ktoré nadobudlo právoplatnosť 20. marca 2007. Zároveň nadobudol vedomosť aj o rozsahu tohto zníženia, nakoľko z doručeného rozhodnutia vyplýva aj výška priznaného invalidného dôchodku, pričom mechanizmus výpočtu nároku žalobcu je stanovený zákonom. Argumentáciou odvolacieho súdu by sa podľa žalovanej vytvoril stav nepremlčateľnosti tohto nároku, ktorý by si poškodení mohli uplatňovať aj s odstupom niekoľko desiatok rokov, čím by inštitút premlčania úplne stratil svoj základný účel. Z týchto dôvodov navrhla rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

15. Žalobca sa k dovolaniu žalovanej nevyjadril.

16. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej bolo podané dôvodne.

17. Aj po zmene právnej úpravy dovolacieho konania, ktorú priniesol CSP treba dovolanie naďalej považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu [viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte uvádza odkaz na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky)].

18. Najvyšší súd vo viacerých v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní nižších súdov, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 209/2015, 3 Cdo 308/2016, 5 Cdo 255/2014).

19. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

20. V danom prípade je v dovolaní uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 CSP. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

21. Dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

22. Aby na základe dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 CSP mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (porovnaj sp. zn. 2 Cdo 203/2016 a 6 Cdo 113/2017).

23. Ak nemá dovolanie, prípustnosť ktorého strana sporu vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP, vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k znemožneniu meritórného dovolacieho prieskumu a odmietnutiu dovolania, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených v ustanoveniach v § 421 ods. 1 písm. a/ až c/ CSP ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (porovnaj sp. zn. 1 Cdo 126/2017, 1 Cdo 206/2017, 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 235/2016, 4 Cdo 89/2017, 7 Cdo 20/2017, 8 Cdo 186/2016) a súčasne musí byť aj preukázané, že skutočne ide o niektorý z predpokladov prípustnosti dovolania (rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu alebo b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne).

24. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou dovolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej neviedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

25. Podľa dovolateľky odvolací súd vyslovil nesprávny právny názor, keď svoje potvrdzujúce rozhodnutie založil na tom, že „nárok na náhradu škody za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti sa nepremlčuje ako celok, keďže podstatou tohto nároku sú pravidelne sa opakujúce straty majetkových hodnôt zodpovedajúcich zníženému zárobku, a to len a len z dôvodu poškodenia zdravia. Rozdiel na zárobku vzniká spravidla v každom jednotlivom mesiaci ako rozdiel medzi príjmom, ktorý poškodený dosahoval pred škodovou udalosťou, a ktorý dosahuje po škodovej udalosti v príčinnej súvislosti s ňou“, teda podľa názoru odvolacieho súdu „nemohlo dôjsť k premlčaniu nároku na náhradu škody skôr, ako došlo k samotnému vzniku škody“. Na rozdiel od uvedeného, žalovaná mala za to, že pri strate na zárobku po skončení práceneschopnosti sa premlčuje celý nárok

ako taký. V tomto smere poukazovala na právne závery, vyplývajúce z rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky R 28/1980 a sp. zn. 4 MCdo 13/2013. Uviedla, že žalobca sa v dôsledku dopravnej nehody stal invalidným (rozhodnutie Sociálnej poisťovne o priznaní invalidného dôchodku žalobcovi, nadobudlo právoplatnosť 20. marca 2007), pričom odo dňa doručenia tohto rozhodnutia mu začala plynúť dvojročná premlčacia doba ohľadne uplatneného nároku. Nakoľko žalobca podal žalobu na súd až 10. októbra 2012, jeho nárok sa premlčal. Odvolací súd sa tak pri svojom rozhodovaní odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, čím bol daný dôvod dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

26. Pre právnu otázku, ktorá je relevantná podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktoré zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej dovolací súd už určitú právnu otázku vyriešil, rozhodovanie jeho senátov sa ustálilo na zvolenom riešení tejto otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na definíciu pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ uvedenú v rozhodnutí najvyššieho súdu zo 6. marca 2017 sp. zn. 3 Cdo 6/2017, kde sa uvádza: „Ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a vecne na ne nadviazali.“ V zmysle judikátu R 71/2018 do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986. Z uvedeného je zrejmé, že pod pojem ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu možno zahrnúť len rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, teda nie rozhodnutia Najvyššieho súdu a krajských súdov Českej republiky (6 Cdo 13/2017).

27. Pri posudzovaní prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP dovolací súd dospel k záveru, že vyššie uvedená právna otázka (bod 25. tohto uznesenia), od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie dovolacieho súdu, už bola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešená. Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom rozhodnutí z 29. apríla 2015 sp. zn. 4 MCdo 13/2013 v tomto smere konštatoval, že „pokiaľ ide o náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti, na rozdiel od náhrady mzdy má povahu opakujúceho sa plnenia. Preto pri nej neprichádza do úvahy premlčanie jednotlivých mesačných plnení, ale premlčanie celého nároku. V dôsledku toho poškodený môže neskôr uplatniť len novovzniknuté právo, k premlčaniu ktorého nemohlo dôjsť preto, lebo skôr neexistovalo (napr. vtedy, keď sa ako následok poškodenia zdravia neskôr objaví ďalšia nová ujma na zdraví, ktorá už vylučuje alebo ďalej znižuje pracovnú schopnosť poškodeného, v dôsledku čoho mu vzniká nová škoda vo forme ďalšej straty na zárobku)“. Iné (odlišné) rozhodnutie dovolacieho súdu v tejto otázke nie je dovolaciemu súdu známe. Dovolací súd má súčasne za to, že ani v posudzovanej veci neexistuje dôvod odkloniť sa od riešenia tejto otázky doterajšou súdnou praxou.

28. Náhradou za stratu na zárobku (§ 447 Občianskeho zákonníka) sa nenahrádzajú samotná strata či zníženie pracovnej spôsobilosti, ale majetková ujma, ktorá sa prejavuje tým, že trvalou stratou (znížením) pracovnej spôsobilosti následkom ujmy na zdraví prichádza poškodený úplne alebo čiastočne o zárobok, ktorý by dosiahol, nebyť poškodenia zdravia. Nárok na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti poškodenému vzniká (z hľadiska príčinnej súvislosti) len vtedy, ak nie je schopný pre svoje zdravotné postihnutie, za ktoré škodca zodpovedá, vykonávať doterajšiu prácu (prácu rovnakého druhu) a dosahovať tak zárobok, ktorý predtým mal, príp. keby bol uznaný invalidným alebo čiastočne invalidným (Rc 65/2003). Ustanovenie § 447 Občianskeho zákonníka

predpokladá, že poškodený mal v dobe vzniku škody na zdraví príjem, z ktorého sa náhrada podľa tohto ustanovenia vypočíta. Podľa judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky má poškodený na tento druh náhrady nárok aj v tom prípade, ak v čase vzniku škody takýto príjem nemal (R 29/2004). Občianskoprávny nárok na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri invalidite sa premlčuje ako celok, nie iba nároky na jednotlivé mesačne opakujúce sa plnenia z neho vyplývajúce, poskytované vo forme peňažného dôchodku (Rc 36/2007).

29. Strata na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri invalidite predstavuje majetkovú ujmu, ktorá vyplýva z rozdielu medzi zárobkom poškodeného pred vznikom škody a zárobkom po poškodení s pripočítaním prípadného invalidného alebo čiastočného invalidného dôchodku. Týmto spôsobom je vyjadrené zníženie (obmedzenia) alebo strata spôsobilosti poškodeného a jeho neschopnosť dosahovať v dôsledku poškodenia zdravia rovnaký zárobok ako pred poškodením. Samotné „zhoršenie zdravotného stavu“ poškodeného (zníženie jeho pracovnej spôsobilosti) teda ešte neznamená vznik škody, pretože samo osebe nie je „majetkovou škodou“. Až vtedy, keď sa dôsledky zhoršenia zdravotného stavu prejavia v majetkovej sfére poškodeného (znížením príjmov po poškodení oproti predchádzajúcemu stavu), dochádza k vzniku škody. Zákon teda vychádza z toho, že po skončení pracovnej neschopnosti vzniká poškodenému ujma vtedy, keď jeho pracovná spôsobilosť je v dôsledku poškodenia zdravia natoľko znížená, že nemôže vykonávať buď žiadnu prácu, alebo len takú prácu, ktorá je menej finančne ohodnotená, takže sa oproti stavu pred poškodením zníži jeho zárobok. Meradlom tejto ujmy je porovnanie priemerného zárobku pred poškodením s novodosahovaným príjmom, ktorý je závislý aj od toho, či a v akej výške poškodený poberá (čiastočný) invalidný dôchodok. Dávky invalidného dôchodku slúžia na kompenzáciu straty pracovnej spôsobilosti, nahrádzajú trvalo (ak nedôjde k zmene zdravotného stavu), úplne alebo čiastočne príjem poškodeného, ktorý nie je schopný zaobstarať si prostriedky z vlastnej pracovnej činnosti, pri určovaní straty na zárobku sa k nim v zmysle uvedeného prihliada okrem prípadného príjmu zo zamestnania alebo inej zárobkovej činnosti po skončení pracovnej neschopnosti.

30. Ustanovenie § 447 Občianskeho zákonníka prešlo viacerými zmenami. K zásadnej zmene došlo vydaním zákona č. 404/2004 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 1. augusta 2004. Ak ku škode na zdraví došlo pred účinnosťou tohto zákona (čo je i posudzovaný prípad), je potrebné postupovať podľa dovtedy platného zákona. Podľa právnej úpravy platnej do 31. júla 2004 predstavovala náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri invalidite rozdiel medzi priemerným zárobkom poškodeného pred poškodením a zárobkom dosahovaným po poškodení s pripočítaním prípadného invalidného dôchodku alebo čiastočného invalidného dôchodku. Pre určenie výšky náhrady škody tu bol rozhodujúci stav v čase súdneho rozhodnutia alebo mimosúdneho vyporiadania náhrady škody. Ak kedykoľvek neskôr nastane podstatná zmena pomerov poškodeného, ktorá môže spočívať v zhoršení zdravotného stavu poškodeného v príčinnej súvislosti so škodovou udalosťou, takže poškodený napr. už nemôže vykonávať nijakú inú prácu, alebo, naopak, v zlepšení jeho zdravotného stavu, takže dosahuje vyšší zárobok, poškodený i škodca môžu požadovať zmenu práv a povinností, teda zníženie alebo zvýšenie náhrady za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti. V súdnom konaní na posúdenie tvrdenej zmeny pracovných schopností poškodeného treba spravidla znalecký posudok, nestačí iba lekárska správa. Skutočnosť, že poškodený dosiahol vek, v ktorom mu vznikol nárok na starobný dôchodok, ešte neznamenala zánik povinnosti škodcu nahradiť škodu podľa § 447 ods. 1 Občianskeho zákonníka (v znení platnom do 31. júla 2004).

31. Podľa § 106 ods. 1 Občianskeho zákonníka, právo na náhradu škody sa premlčí za dva roky odo dňa, keď sa poškodený dozvie o škode a o tom, kto za ňu zodpovedá. Najneskoršie sa právo na náhradu škody premlčí za tri roky, a ak ide o škodu spôsobenú úmyselne, za desať rokov odo dňa, keď došlo k udalosti, z ktorej škoda vznikla; to neplatí, ak ide o škodu na zdraví (§ 106 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Vychádzajúc z citovaného ustanovenia § 106 ods. 1 Občianskeho zákonníka subjektívna premlčacia doba je dvojročná a na začatie jej plynutia vždy treba rešpektovať subjektívnu stránku poškodeného týkajúcu sa jeho a) vedomosti o škode (teda nie o protiprávnom úkone či o škodnej udalosti) ako o určitej majetkovej alebo nemajetkovej ujme určitého druhu a rozsahu, ktorú možno objektívne vyčíslieť v peniazoch do takej miery, aby poškodený mohol svoj nárok na náhradu škody

uplatniť aj na súde. Okamih vzniku škody, resp. vedomosť poškodeného o tejto škode sa pritom nemusí zhodovať s okamihom škodnej udalosti či s protiprávnym konaním; b) vedomosti o tom, kto za vzniknú škodu zodpovedá, teda o zodpovednom subjekte.

32. Pokiaľ ide o právo na náhradu škody spôsobenej na zdraví, platí len subjektívna premlčacia doba. Vylúčenie objektívnej premlčacej doby (§ 106 ods. 2 in fine Občianskeho zákonníka) treba so zreteľom na osobitnú povahu týchto práv (škoda môže vzniknúť aj po uplynutí trojročnej alebo desaťročnej doby), ale najmä na požiadavku zabezpečiť poškodeným čo najúčinnjšiu ochranu, považovať za celkom opodstatnené.

33. Pri škodách na zdraví ide o stratu na zárobku počas pracovnej neschopnosti, o stratu na zárobku po skočení pracovnej neschopnosti, nárok na bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia, nárok na náklady spojené s liečením a nároky pozostalých. Všetky uvedené nároky sú podľa súdnej praxe celkom samostatné. Pokiaľ ide o náhradu za stratu na zárobku po skočení pracovnej neschopnosti, na rozdiel o náhrady mzdy má povahu opakujúceho sa plnenia. Preto pri nej neprichádza do úvahy premlčanie jednotlivých mesačných plnení, ale premlčanie celého nároku. V dôsledku toho poškodený môže neskôr uplatniť len novovzniknuté právo, k premlčaniu ktorého nemohlo dôjsť preto, lebo skôr neexistovalo (napr. vtedy, keď sa ako následok poškodenia zdravia neskôr objaví ďalšia nová ujma na zdraví, ktorá už vylučuje alebo ďalej znižuje pracovnú schopnosť poškodeného, v dôsledku čoho mu vzniká nová škoda vo forme ďalšej straty na zárobku). Námietku premlčania možno uplatniť v prípade, keď poškodený v premlčacej dobe nárok neuplatnil na príslušnom orgáne, t. j. predovšetkým na súde.

34. Na základe vyššie uvedených teoretických východísk to potom v preskúmvanej veci znamená, že rozhodnutie súdu prvej inštancie v spojení s rozhodnutím odvolacieho súdu o tom, že žalobca má proti žalovanej právo na náhradu za stratu na zárobku pri invalidite za obdobie od 1. októbra 2010 do budúcnosti z dôvodu, že tento nárok premlčaný nie je, spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Žalobca sa totiž prvýkrát o výške invalidného dôchodku dozvedel z rozhodnutia Sociálnej poisťovne z 26. januára 2007, ktoré nadobudlo právoplatnosť 20. marca 2007, t. j. k uvedenému dátumu (od ktorého súčasne začala žalobcovi plynúť subjektívna dvojročná premlčacia doba na uplatnenie nároku na súde) žalobca nadobudol vedomosť o tom, že mu uchádza zárobok a túto skutočnosť bol schopný preukázať práve uvedeným rozhodnutím Sociálnej poisťovne. V tejto súvislosti dovolací súd ešte poznamenáva, že „to, že rozhodnutiami Sociálnej poisťovne z 15. júna 2007, z 11. decembra 2008, z 10. decembra 2009, z 9. decembra 2010, z 8. decembra 2011, zo 6. decembra 2012, z 5. decembra 2013, a zo 4. decembra 2014, bola upravená výška priznaného invalidného dôchodku, nemá ... hmotnoprávny dopad na začiatok počítania subjektívnej premlčacej doby, nakoľko výška uplatneného nároku sa dá v priebehu súdneho konania modifikovať“. Preto, ak si žalobca tento nárok uplatnil na súde až 10. októbra 2012 (subjektívna premlčacia doba na jeho uplatnenie žalobcovi márne uplynula 20. marca 2009), konajúce súdy nepostupovali správne, ak námietke premlčania vznesenej žalovanou nevyhoveli.

35. V súvislosti s poklesom schopnosti žalobcu vykonávať zárobkovú činnosť zo 60 % na 70 % (o ktorej bolo rozhodnuté Sociálnou poisťovňou dňa 28. januára 2008 - tento stav u žalobcu zotrval i po poslednom posúdení jeho zdravotného stavu 13. decembra 2013, keď zostal naďalej uznaný invalidným s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 70 % - teda od januára 2008 k žiadnej podstatnej zmene v tomto smere už nedošlo) dovolací súd uvádza, že uvedené (oproti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne z 26. januára 2007) predstavuje len zmenu pomerov, ktoré mohli byť rozhodujúce pre výšku a ďalšie trvanie dávok (§ 231 CSP). Zmena rozsudku je prípustná od času, keď nastala podstatná zmena pomerov. Ak teda kedykoľvek neskôr nastane podstatná zmena pomerov poškodeného, ktorá môže spočívať v zhoršení zdravotného stavu poškodeného v príčinnej súvislosti so škodovou udalosťou, takže poškodený napr. už nemôže vykonávať nijakú inú prácu, alebo, naopak, v zlepšení jeho zdravotného stavu, takže dosahuje vyšší zárobok, poškodený i škodca môžu požadovať zmenu práv a povinností, teda zníženie alebo zvýšenie náhrady za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti. Pri rozhodovaní súdu o zmene právoplatného rozsudku ukladajúceho povinnosť plniť v budúcnosti splatné dávky alebo splátky nejde o nové určovanie výšky týchto dávok, ale len o porovnanie okolností v čase pôvodného rozhodovania o priznaní opakujúcich sa dávok s neskoršími

okolnosťami za účelom posúdenia, či sa podstatne zmenili okolnosti, ktoré sú rozhodujúce pre výšku a trvanie už prisúdených opakujúcich sa dávok (pozri odôvodnenie R 29/2014). Pri zmene takéhoto rozsudku už súd nemôže preskúmať správnosť pôvodného rozsudku, môže sa zaoberať len otázkou, či došlo k podstatnej zmene okolností, ktoré sú rozhodujúce pre výšku a ďalšie trvanie už prisúdených opakujúcich sa dávok alebo splátok. Ak súd vyhovie žalobe na zmenu rozsudku podľa § 231 CSP, musí vo výroku rozsudku vyjadriť, že ide o zmenu pôvodného rozhodnutia, aby nedošlo k tomu, že by existovali dva exekučné tituly. Súd teda musí vo výroku uviesť, že povinnosť, ktorá bola ustanovená pôvodným rozhodnutím, sa mení alebo ruší (R 33/1967). Navyše aj v tomto smere by bol nárok žalobcu premlčaný, keďže aj v tomto prípade k podaniu žaloby došlo až po uplynutí 2 ročnej subjektívnej premlčacej doby (ktorá uplynula v roku 2010) od doručenia rozhodnutia Sociálnej poisťovne z 28. januára 2008.

36. Dovolací súd tak uzatvára, že subjektívna premlčacia doba na uplatnenie nároku na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti (§ 447 Občianskeho zákonníka) začína plynúť zásadne od okamihu, kedy sa poškodený dozvedel o zárobku dosahovanom pred poškodením a po poškodení, prípadne kedy bolo vydané rozhodnutie o priznaní invalidného dôchodku a poškodený sa o ňom dozvedel. Nárok na náhradu za stratu na zárobku sa premlčuje ako jeden celok, nie iba ako nároky na jednotlivé mesačne sa opakujúce plnenia z neho vyplývajúce, poskytované vo forme dôchodku (tzv. renty). Tento nárok možno uplatniť žalobou na súde až potom, čo bolo príslušným orgánom vydané rozhodnutie o priznaní invalidného dôchodku a poškodený sa o ňom dozvedel (Rc 36/2007).

37. Dovolací súd má za to, že riešenie právnej otázky premlčania nároku na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti súdom prvej inštancie i odvolacím súdom, potom predstavuje odklon od ustálenej súdnej praxe dovolacieho súdu (R 28/1980, 4 MCdo 13/2013). Žalovaná preto opodstatnene tvrdí, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 2 CSP).

38. Dovolací súd preto rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil (§ 449 ods. 2 CSP) a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP). V ďalšom bude potrebné vychádzať z toho, že nárok žalobcu na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti premlčaný je.

39. V novom rozhodnutí súd prvej inštancie rozhodne znova o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

40. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.